

İlham Əliyevin enerji siyasəti Azərbaycanı Avropa İttifaqının etibarlı tərəfdaşına çevirib

Avropa İttifaqı (Aİ) Azərbaycanın əsas xarici ticarət tərəfdaşlarından biridir. Xüsusilə son 10 ildə ölkəmizdə əsas kapitalla yönəldilmiş xarici investisiyaların bu quruma üzv dövlətlərin payına düşən hissəsi artıb. Azərbaycanla Aİ arasında ticarət əlaqələri Tərəfdaşlıq və Əməkdaşlıq Sazişi ilə tənzimlənib. Avropa İttifaqının Azərbaycana ixracı əsasən maşınqayırma və nəqliyyat avadanlıqları, ölkəmizin isə bu quruma ixracı əsasən neft və qaz məhsullarıdır.

Azərbaycan-Avropa İttifaqı qarşılıqlı iqtisadi münasibətlərinin inkişafı, idxal-ixrac əlaqələrinin genişlənməsi məmnunluq doğurur. Keçirilən görüş və tədbirlərdə də əsasən enerji və investisiyalar sahəsində uğurlu əlaqələr qeyd olunur. Uzağa getməyə, elə bu günlərdə Prezident İlham Əliyevin Kopenhagenə Avropa İttifaqı Şurasının prezidenti Antonio Koştə və Avropa Komissiyasının prezidenti Ursula fon der Lyayen ilə görüşünü xatırlayaq. Görüşdə Antonio Koştə və Ursula fon der Lyayen dövlətimizin

başçısını Ermənistanla Azərbaycan arasında sülh gündəliyi ilə əlaqədar Vaşinqtonda əldə edilmiş nailiyyətlər münasibətilə təbrik ediblər, sülhün dəstəklənməsi üçün bundan sonra da səylərini davam etdirəcəklərini bildiriblər. Onlar həmçinin regionda nəqliyyat bağlantılarının inkişafının Avropa İttifaqı üçün mühüm istiqamət olduğunu deyiblər. Eləcə də Azərbaycanın Avropa İttifaqının enerji təhlükəsizliyində oynadığı rola toxunulub. 2022-ci ildə Aİ ilə Azərbaycan arasında enerji sahəsində strateji tərəfdaşlığa dair əldə edilmiş razılaşmaya uyğun olaraq ölkəmizin qoca qitənin qaz bazarına ixracının həcmi artırdığı bildirilib.

"Həqiqətən, siz bizim üçün mühüm enerji tərəfdaşısınız. Siz təkcə təchizat təhlükəsizliyi sahəsində deyil, həmçinin iqlim neytrallığı sahəsində də hər zaman etibarlı olmusunuz". Bu sözləri Ursula fon der Lyayen 2022-ci il iyulun 18-də Azərbaycan ilə Avropa İttifaqı arasında "Avropa Komissiyası tərəfindən təmsil olunan Avropa İttifaqı ilə Azərbaycan Respublikası arasında enerji sahəsində Strateji Tərəfdaşlığa dair Anlaşma Memorandumu" imzalandıqdan sonra mətbuata bəyanatında demişdi. Anlaşma Memorandumunun üç məqamını vurğulamışdı: "Birincisi, biz Azərbaycan

candan Avropa İttifaqına təchiz edilən qazın həcmi ikiqat artıracığıq. Bu memorandum vasitəsilə biz "Cənub qaz dəhlizi"nin genişləndirilməsi ilə bağlı

üzərimizə öhdəlik götürürük. Bu, artıq Avropa İttifaqı üçün çox vacib təchizat marşrutudur".

İkinci mühüm məqam isə bərpa olunan enerji ilə bağlı idi. Ursula fon der Lyayen Azərbaycanın bu sahədə nəhəng potensiala malik olduğunu vurğulamışdı və demişdi: "Biz həmin sahədə əməkdaşlığımızın möhkəm təməlini qoyuruq. Azərbaycan yanacaq növlərinin təchizatçısı olmaqla yanaşı, tədricən Avropa İttifaqı üçün bərpa olunan enerji növlərini təchiz edən mühüm və etibarlı tərəfdaşa çevriləcək". O, həmçinin qeyd etmişdi ki, qaz sahəsindəki əməkdaşlığımız iqlimlə bağlı məsuliyyətimizlə uzlaşmalıdır. Buraya metan qazının tullantıları da daxildir və imzalanan memorandum bütün qaz təchizatı zənciri boyu metan qazının tullantılarının azaldılması ilə bağlı öhdəlik nəzərdə tutur: "Mən Azərbaycanı global metan öhdəliyinə qoşulmağa dəvət edirəm. Bu günə qədər bu öhdəlik 119 ölkə tərəfindən dəstəklənib. Azərbaycan böyük tərəqqiyə nail olub, nümayiş və təqdim etməyə bir çox nailiyyəti var".

Dövlətimizin başçısı sözügedən memorandumu "gələcək üçün yol xəritəsi" kimi qiymətləndirmişdi. Avropa İttifaqı ilə əvvəllər imzalanmış və həyata keçirilmiş enerji layihələrini xatırladaraq bildirmişdi ki, bu razılaş-

manın da uğurlu olacağına əminidir və Azərbaycanın təkcə neft-qaz sahəsində yox, həm də külək-günəş kimi alternativ enerji mənbələrində böyük potensialı var. Azərbaycan Xəzərdə ən böyük ticarət donanmasına, modern infraqururta, gəmiqayırma zavoduna, yeni dəniz limanına və onu bütün qonşuları ilə əlaqələndirən dəmir yoluna malikdir. "Azərbaycanın coğrafi mövqeyini və modern nəqliyyat infraqururunu nəzərə alsaq, bizim potensialımızın əlaqələndirilməsi istiqamətində daha fəal işləməyimizə ehtiyac var", - deyə dövlətimizin başçısı bildirmişdi.

Bu gün Azərbaycan artıq 14 ölkəyə qaz ixrac edir. Bunlar Gürcüstan, Türkiyə, Bolqarıstan, Yunanıstan, İtaliya, Rumıniya, Macarıstan, Serbiya, Sloveniya, Xorvatiya, Şimali Makedoniya, Slovakiya, Ukrayna və Suriyadır. Göründüyü kimi, hazırda Avropanın 10, o cümlədən Avropa İttifaqının 8 üzv dövləti Azərbaycan qazı alır. Bu, Avropa İttifaqının enerji təhlükəsizliyinə mühüm töhfədir. Təsəffü deyil ki, hazırda ölkəmizi Pan-Avropa qaz təchizatçısı adlandırırlar.

Beş ilə yaxındır TAP (Trans-Adriatik Qaz Boru Kəməri) vasitəsilə Azərbaycan qazı Avropaya ixrac edilir. TAP uzun məsafə qət edərək Azərbaycan qazını İtaliyanın cənubuna, bu ölkədən də Qərbi Avropaya çatdırır. Bu, uzunluğu təxminən 878 kilometr olan boru xəttidir. Onun 550 kilometri Yunanıstanın, 210 kilometri Albaniyanın ərazisindən, 105 kilometri Adriatik dənizinin altından keçir. Xəttin bir neçə kilometrlik hissəsi İtaliyada quru sahəyə çıxır və burada kəmərin həmin ölkənin qaz nəqliyyatı şəbəkəsi ilə birləşir. Boru xətti 2020-ci ilin son günündən başlayaraq, fasiləsiz və təhlükəsiz fəaliyyət göstərir.

Yeni çağırışlar qarşısında qaza tələbatın artması və bu ehtiyacın ödənilməsi kompleks tədbirlərin görülməsini, o cümlədən ixrac infraqururunun şaxələndirilməsini zərurətə çevirir. 2022-ci il oktyabrın 1-də Bolqarıstanın paytaxtı Sofiya şəhərində Yunanıstan-Bolqarıstan Qaz İn-

terkonnektorunun istifadəyə verilməsi də bu tələbatın ödənilməsi məqsədindən irəli gəlmişdir. 2023-cü il dekabrın 10-da isə Serbiyanın Niş şəhərində Serbiya-Bolqarıstan Qaz İnterkonnektorunun açılış mərasimi keçirilmişdir. İnfraqururun şaxələndirilməsi Avropada və onun hüdudlarından kənarda enerji təhlükəsizliyinin təmin edilməsində və təchizat marşrutlarının diversifikasiyasında ölkəmizin strateji rolunu artırır.

Biz Avropaya "yaşıl dəhliz" açmağı da hədəfləmişik. "Yaşıl gündəliyi-miz" hamıya bəllidir. 2030-cu ilə qədər artıq imzalanmış investisiya müqavilələri əsasında ölkəmizdə ən azı 6 qiğavatlq "yaşıl enerji" - günəş, külək və su-elektrik enerjisi istehsal ediləcək. İstehsal olunan enerjinin bir hissəsi də ixraca yönəldiləcək. Odu ki, 2022-ci il dekabrın 17-də Buxarestdə "Azərbaycan Respublikası, Gürcüstan, Rumıniya və Macarıstan hökumətləri arasında "yaşıl enerji"nin inkişafı və ötürülməsi sahəsində strateji tərəfdaşlıq haqqında Saziş" imzalandı. Bunun üçün Qara dənizin dibi ilə "yaşıl enerji" kabeli çəkiləcək. Ötən il Azərbaycan, Qazaxıstan və Özbəkistan arasında da "yaşıl enerji" ilə bağlı sənəd imzalanıb. Bununla da biz Mərkəzi Asiyayı, Qafqazı, Avropanı, Xəzər və Qara dənizləri vahid enerji dəhlizi ilə birləşdirəcəyik.

Keçən ay Azərbaycanın İqtisadiyyat naziri Mikayıl Cəbarovun Avropa İttifaqının Genişlənmə və Şərq Qonşuluğu üzrə Komissarı xanım Marta Kosla görüşündə toxunulan məsələləri də yada salağ. Görüşdə Aİ ilə Azərbaycan arasında enerji və investisiyalar sahəsində uğurlu əlaqələr qeyd olunmaqla yanaşı bildirilib ki, həmçinin nəqliyyat sahəsində əməkdaşlığın daha da inkişaf etdirilməsi üçün böyük perspektivlər var. Görüşdə Azərbaycan və Avropa Komissiyası arasında minatəmizləmə, su ehtiyatlarının idarə olunması və nəqliyyat sahələrinin davamlı inkişafına dəstək layihəsi üzrə maliyyələşdirmə sazişinin layihəsi ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb.

Deməli, Azərbaycan-Avropa İttifaqı iqtisadi əlaqələrinin getdikcə genişlənməsi üçün perspektivlər çox, inam böyükdür.

Flora SADIQLI,
"Azərbaycan"